

CÂȘTIGĂTORUL NOBELULUI INIMILOR CITITORILOR: NIPONUL CARE SCRIE DESPRE SUFLETUL FIECĂRUIA DINTRE NOI

Autor: Georgia Ioana | 7 aprilie 2022

Haruki Murakami nu se citește pentru că e la modă. Haruki nu este *trendy* și nici *cool*.

Nu-l citești, pentru că ți s-a oprit privirea pe criticile avizate, care, de foarte multe ori, ne manipulează cu nonșalanță. Prima dată când l-am răsfoit într-o librărie, nu m-am mai putut opri. Surprinzând zâmbetul mai îngust al vânzătoarei, tipic pentru apropierea închiderii, mi-am luat cartea acasă, că nu mai puteam altfel.

Am început cu „În căutarea oii fantastice” și am continuat cu încă 15 cărți: romane, proză scurtă, eseuri și, uneori, simt nevoia să-l recitesc, tocmai pentru că nu am rămas cu o acțiune sau cu nume de personaje. Ci, cu ceva profund și incomparabil care ajunge până în miez, îl atinge și rămâne acolo, cu oglinzi în care mi-am văzut și trăiri personale, cu sentimentul că am găsit pe cineva care reușește în scris să cuprindă perfect imperfecțiunea sufletului, așa cum descria chiar el fotografia unui personaj: „Din aer, din lumină, din frânturi de clipe, ea reușește să capteze și să materializeze cele mai ascunse unghere ale sufletului uman.” (*Dans dans dans*)

Am să propun un top personal, pentru cei care nu l-au citit până acum: „La sud de graniță, la vest de soare”, „Dans dans dans”, „În căutarea oii fantastice”, „Ascultă cum cântă vântul”, „Tsukuru Tazaki cel fără de culoare și anii lui de pelerinaj”, „Iubita mea, Sputnik”, „Cronica păsării-arc”, „Bărbați fără femei”, „În noapte”, „Pădurea norvegiană”, „Uciderea Comandorului”, „Kafka pe malul mării”, „Elefantul a dispărut”.

Personajele lui Haruki nu dau lecții de viață, ele doar îți povestesc simplu viața lor: „A fost o vreme când oricine își dorea să fie impasibil. [...] Dacă poți să spui despre un frigider vechi care nu se dezgheață singur tot anul că-i impasibil, știind câtă nevoie are

să se dezghețe, atunci și cu mine se întâmpla același lucru.” A-ți povesti viața e un prilej de a (te) regăsi și de a (te) înțelege: „Mă gândesc să scriu romane. – Ce fel de romane? – Bune. Pe gustul meu. Nu cred că am cine știe ce talent. Măcar să scriu ceva care să fie revelator și pentru mine. Altfel n-are sens. Nu?” (*Ascultă cum cântă vântul*).

Romanele sale sunt bildungsromane, „formările” protagoniștilor sunt încercări de a se cunoaște pe ei înșiși, de a fi ei înșiși cu adevărat, autentici, și de a nu lăsa viața să-i trăiască. Experiențele lor de cunoaștere sunt diapozitive proiectate în planurile sufletesc, erotic, familial, profesional și social, la proiectorul timpului personal al introspecției, experiențe care le confirmă că e necesar să afle ce le lipsește, ca să-și dea seama unde se găsesc: „Parcă nu era viața mea, parcă era o viață pe care mi-o pregătise cineva cu grijă. Oare cât la sută din ceea ce credeam că sunt, eram cu adevărat eu? Cât la sută din mâna care ținea într-adevăr volanul era a mea? Cât la sută din peisajul care mi se oferea privirilor era adevărat? [...] Sentimente. Posibilități. Ele izvorăsc de undeva – nu știu de unde – și se bulucesc în sufletul meu. Nu le pot alege eu pe ele și nici nu le găsesc vreun răspuns plauzibil. (*La sud de graniță, la vest de soare*)

Personajele sunt reprezentative pentru scrisul niponului: protagoniști care-și așază destinul în curgerea timpului, tot atâtea voci ale autorului. Sinceritatea, simplitatea, experiențele, intensitatea trăirilor, amintirile lor și încercarea de a da un rost propriilor vieți îi înscriu în firescul existenței. Din toate cărțile citite, nu prea am reușit să țin minte nume de personaje. Poate și pentru că poveștile lor curg într-una care se completează cu fiecare carte în parte. Coordonatele sunt aceleași: nevoia de a iubi și de a fi iubit, singurătatea, rutina, moartea, viața, prietenia, pierderea celuilalt, terapia prin scris, timpul, rostul existenței, cunoașterea sinelui. Alte tăceri, aceleași încăperi.

Talentul lui Murakami este îmbibat cu flerul scriitoricesc de a prinde cele mai subtile și imprevizibile mecanisme sufletești în plasa timpului ireversibil, impregnată cu naturalețea emoțiilor: „Ne-am îmbrățișat pe canapea. O canapea antică, cumpărată de la un magazin de mâna a doua și folosită de multe generații. Dacă-ți apropiai fața de ea, simțea cum mirosea a istorie. Parfumul trupului ei se amesteca cu mirosul canapelei, dulce și plăcut ca o amintire îndepărtată. I-am mângâiat părul și i-am atins urechea cu buzele. Am simțit lumea fremătând ușor. O lume mică, foarte mică, în care timpul se scurgea liniștit ca o adiere.” (*În căutarea oii fantastice*)

Scrisul său are o sinceritate frustă și de netăgăduit: „Dar oricât de bine te înțelegi cu cineva, oricât de mult îl iubesti, nici nu intră în discuție că ai putea să vezi până la capăt ce e în inima acelui om. Dacă încerci să faci asta, n-ai să reușești decât să-ți provoci durere. Așa că până la urmă, ce trebuie să facem noi e să cădem la pace cu inima noastră. Dacă sperăm cu adevărat să vedem ce-i în sufletul celuilalt, nu putem decât să ne uităm drept și adânc în noi înșine.” (*Bărbați fără femei*). Sigur că n-ai cum să rostești tot ce se întâmplă într-un suflet de om, dar o faci încercând să-l înțelegi. Să înțelegi de

ce n-ai mai rămas sau de ce a plecat. Înainte de a deveni absențe, pierderile celuilalt sunt anunțate de fisuri. Fisurile acestea care pot fi delicate, trimițând la atenția la detalii sau grave, declanșând ruptura, sunt mesagerii nepotrivilor. Iar nepotrivilor se pot ajusta, pot fi ignorate sau duc la despărțiri. Sufletul fiecăruia dintre noi e un puzzle. Poate de aici și expresia: i-a făcut sufletul bucăți, iar noi nu facem decât să ne împrăștiem, căutând să-l adunăm laolaltă pe celălalt: „Nu se mai întoarce... / Pentru că în locul acesta există fisuri? / Uneori, pe lumea asta nu e suficient doar să nu faci ceva greșit. [...] Încerc să recuperez măcar câteva fragmente din ea... Oricâte aș aduna... miezul ei îmi scapă ca un miraj.” (*Bărbați fără femei*)

„Nu există scriere perfectă. Așa cum nu există nici deznădejde absolută.” (*Ascultă cum cântă vântul*). Însă faptul că există cineva care, deși nu-ți cunoaște tăcerile, poate să ți le (de)scrie în cuvintele lui, face ca singurătatea fiecăruia dintre noi să poată fi întâmpinată familiar, cu cărțile deschise.

Imagine: Romanele lui Haruki Murakami; Sursa: Wikimedia Commons